

สรุปสาระสำคัญ

พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑

นับแต่โบราณกาลมา คนไทยมีการใช้คำนำหน้าชื่อมาอย่างต่อเนื่องทั้งในราชสำนักซึ่งเป็นผู้สืบสายราชตระกูล ข้าราชการบริพาร รวมถึงข้าราชการ ที่มีบรรดาศักดิ์หรือได้รับราชทินนาม สำหรับสามัญทั่วไปทั้งเด็ก ผู้ชาย และสตรี ก็มีคำนำหน้านามใช้ เช่น หนูนั้น หนูนี้ เด็กนั้น เด็กนี้ นายนั้น นายนี้ อ้าย อี และ อ้าแดง เป็นต้น

จวบจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ภายหลังที่พระองค์ท่านได้พระราชทานพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ ให้คนไทยใช้แล้วจึงได้มีพระราชดำริว่า คำนำนามที่ใช้กันอยู่ในบัดนี้ ยังไม่มีหลักฐานหรือหลักเกณฑ์เป็นที่แน่นอนจึงใช้สับสนกันไม่เป็นระเบียบไม่สามารถแสดงให้เห็นผู้ที่ได้ยินได้ฟังทราบได้ว่ามีอายุเพียงใด กำเนิดในตระกูลขุนนางชั้นสัญญาบัตร หรือเป็นบุตรสามัญชน ดังนั้นเพื่อให้ประจักษ์ความเหล่านี้ และเพื่อป้องกันความเข้าใจผิดในเหตุทั้งปวง จึงได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำหน้านามสตรี เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๖๐ และพระราชกฤษฎีกาคำนำหน้าเด็ก พ.ศ. ๒๔๖๔ ขึ้นบังคับใช้เป็นครั้งแรก

พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ มีหลักการ คือ โดยที่การใช้คำนำหน้านามของหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้ว และหญิงที่จดทะเบียนสมรสแล้ว และต่อมากการสมรสได้สิ้นสุดลงต้องใช้คำนำหน้านามคำเดียว โดยมีอาจเลือกได้ตามความสมัครใจ ทำให้เกิดผลกระทบต่อหญิงดังกล่าวในการดำรงชีวิตประจำวัน อาทิ การประกอบอาชีพ การศึกษาของบุตร และการทำนิติกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้การใช้คำนำหน้านามในลักษณะดังกล่าวของหญิงมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ สมควรกำหนดให้หญิงมีทางเลือกในการใช้คำนำหน้านามตามความสมัครใจซึ่งเป็นการสอดคล้องกับการเลือกใช้นามสกุลตามกฎหมายว่าด้วยชื่อบุคคล รายละเอียดดังนี้

การใช้คำนำหน้านามนับแต่รัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา พระองค์ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนไว้แล้ว แต่ได้มีการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และตามกระแสของสิทธิเสรีภาพความเท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม จนถึงปัจจุบันมีแนวทางการใช้คำนำหน้านาม ดังนี้

กรณีเด็ก คือผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีลงมา

(๑) เด็กผู้ชาย ให้ใช้คำว่า “เด็กชาย”

(๒) เด็กผู้หญิง ให้ใช้คำว่า “เด็กหญิง”

กรณีชาย คือผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๕ ปี ขึ้นไป ให้ใช้คำว่า “นาย”

กรณีหญิง

(๑) หญิงซึ่งมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และยังไม่ได้จดทะเบียนสมรส ให้ใช้คำว่า “นางสาว”

(๒) หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว ให้ใช้คำว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ก็ได้ตามความสมัครใจ

(๓) หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว หากต่อมากการสมรสได้สิ้นสุดลง ให้ใช้คำว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ก็ได้ตามความสมัครใจ

กรณีสตรีที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า

(๑) กรณีที่สตรีได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า และมีสามีแล้วให้ใช้คำว่า “คุณหญิง” หรือ “ท่านผู้หญิง” แล้วแต่กรณีตามบรรดาศักดิ์ของสามี แต่หากเป็นสตรีผู้หนึ่งเนื่องในพระราชวงศ์ (หม่อมราชวงศ์ และหม่อมหลวง) ให้ใช้คำนำหน้านามตามเดิม เว้นแต่เมื่อได้รับพระราชทานเครื่องยศตั้งเป็นท่านผู้หญิงแล้วให้ใช้คำว่า “ท่านผู้หญิง”

(๒) กรณีสตรีที่เป็นนางกำนัลหรือพนักงาน มีความดีความชอบได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ให้ใช้คำว่า “คุณ”

(๓) กรณีสตรีที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษขึ้นไป ให้ใช้คำว่า “ท่านผู้หญิง”

(๔) กรณีสตรีที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุติยจุลจอมเกล้า ตติยจุลจอมเกล้า และจตุตถจุลจอมเกล้า ให้ใช้คำว่า “คุณหญิง”

(๕) สตรีที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าชั้นจตุตถจุลจอมเกล้าขึ้นไป และยังไม่มีสามี ให้ใช้คำว่า “คุณ”

กรณีผู้มียศ

บุคคลที่มียศทั้งข้าราชการทหาร ตำรวจ สามารถใช้ยศที่ได้รับพระราชทานเป็นคำนำหน้านามได้

กรณีพระภิกษุ สามเณร

กรณีการใช้คำนำหน้านามหรือแก้ไขคำนำหน้านามของพระภิกษุ สามเณร จะดำเนินการได้เฉพาะในทะเบียนบ้าน (ทร.๑๔) ของวัดเท่านั้น ซึ่งมีหลักเกณฑ์การใช้ดังนี้

(๑) กรณีสามเณร ให้ใช้คำว่า “สามเณร” แล้วตามด้วยชื่อตัวและชื่อสกุล

(๒) กรณีพระภิกษุที่ยังไม่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ ให้ใช้คำว่า “พระ” แล้วตามด้วยชื่อตัวและชื่อสกุล

(๓) กรณีพระภิกษุที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์แล้ว ให้ใช้สมณศักดิ์นำหน้า แล้ววงเล็บชื่อตัวและชื่อสกุลต่อท้าย

(๔) กรณีพระภิกษุที่สอบได้เปรียญธรรม ๓ ประโยคขึ้นไป ให้ใช้คำว่า “พระมหา” เป็นคำนำหน้านาม แล้วตามด้วยชื่อตัวและชื่อสกุล

คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อปกป้องประโยชน์ในการเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น เพื่อการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง โปรดศึกษากฎหมาย ดังต่อไปนี้

๑. พระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑

๒. พระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำหน้านามสตรี พระพุทธศักราช ๒๔๖๐

๓. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยคำนำหน้านามสตรีเพิ่มเติม พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

๔. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๐/๒๕๔๖ เรื่องการใช้คำนำหน้านามของพระภิกษุสามเณร

๕. มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๒ เรื่องการใช้คำนำหน้านามของพระภิกษุสามเณร

๖. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการใช้ตำแหน่งทางวิชาการเป็นคำนำหน้านาม พ.ศ. ๒๕๓๖
